NORAKSTS

Lieta Nr. A42293506
SKA – 188/2008

S P R I E D U M S

Rīgā 2008.gada 15.maijā

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore D.Mita
senatore V.Krūmiņa
senatore R.Vīduša

piedaloties pieteicējai, kā arī pieteicēju *Ņ.B., V.T., V.B., N.H., V.B., I.Š., Z.B., V.M., A.M., S.G., T.M., L.S., T.G.* un trešo personu *V.V., Ļ.I., A.U., Z.V., R.Č.* un *Ļ.G.* pārstāvei *R.P.*,

atbildētājas Ventspils pilsētas pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes Ventspils pilsētas domes pārstāvim Uldim Šneibakam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *Ņ.B., V.T., V.B., N.H., V.B., I.Š., Z.B., V.M., A.M., S.G., T.M., L.S., R.P., T.G.* un Ventspils pilsētas prokuratūras pieteikumu, kā arī trešo personu *V.V., Ļ.I., A.U., Z.V., R.Č.* un *Ļ.G.* pieteikumu par:

1) Ventspils pilsētas domes 2004.gada 17.maija lēmuma Nr.301 „Par dzīvojamās mājas Lidotāju ielā 22, Ventspilī, saglabāšanu Ventspils pilsētas pašvaldības īpašumā" atcelšanu;

2) uzdošanu Ventspils pilsētas domei izdot labvēlīgu administratīvo aktu, paredzot, ka ēka Lidotāju ielā 20, Ventspilī, tiek nodota privatizācijai saskaņā ar likumu „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju";

3) Ventspils pilsētas domes rīcību, savlaicīgi nenododot ēku privatizācijai un neizskatot privatizācijas pieteikumu, atzīšanu par prettiesisku;

4) morālā kaitējuma atlīdzināšanu katram pieteicējam un katrai trešajai personai 3000 latu apmērā,

sakarā ar Ventspils pilsētas domes kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2007.gada 12.novembra spriedumu daļā, ar kuru apmierināts pieteicēju un trešo personu pieteikums daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēji 2006.gada 9.janvārī Administratīvajā rajona tiesā iesniedza pieteikumu, lūdzot:

1) atcelt Ventspils pilsētas domes 2004.gada 17.maija lēmumu Nr.301 „Par dzīvojamās mājas Lidotāju ielā 22, Ventspilī, saglabāšanu Ventspils pilsētas pašvaldības īpašumā";

2) uzdot Ventspils pilsētas domei izdot labvēlīgu administratīvo aktu, paredzot, ka ēka Lidotāju ielā 20, Ventspilī, tiek nodota privatizācijai saskaņā ar likumu „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju";

3) atzīt, ka Ventspils pilsētas dome ir rīkojusies prettiesiski, savlaicīgi nenododot ēku privatizācijai un neizskatot privatizācijas pieteikumu;

4) piedzīt no Ventspils pilsētas pašvaldības morālā kaitējuma atlīdzinājumu katram pieteicējam un katrai trešajai personai 3000 latu apmērā.

[2] Administratīvās rajona tiesas tiesnese ar 2006.gada 22.marta lēmumu izskatāmo lietu apvienoja ar lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz Ventspils pilsētas prokuratūras pieteikumu par Ventspils pilsētas domes 2004.gada 17.maija lēmuma Nr.301 atcelšanu.

Savukārt 2006.gada 25.aprīlī Administratīvajā rajona tiesā saņemts trešo personu ar patstāvīgiem prasījumiem pieteikums, kurā trešās personas pievienojas pieteicēju pieteikuma prasījumiem.

[3] Administratīvā rajona tiesa ar 2006.gada 14.jūlija spriedumu pieteikumu apmierināja daļēji:

1) atcēla Ventspils pilsētas domes 2004.gada 17.maija lēmumu Nr.301;

2) atzina Ventspils pilsētas domes faktisko rīcību, liedzot iespēju iesniegt pieteikumus privatizācijai, kā arī savlaicīgi neizskatot pieteicēju 2005.gada 11.oktobra iesniegumu par ēkas Lidotāju ielā 22, Ventspilī, nodošanu privatizācijai, par prettiesisku;

3) uzdeva Ventspils pilsētas domei 30 dienu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas izdot administratīvo aktu par ēkas Lidotāju ielā 22, Ventspilī, nodošanu privatizācijai;

4) noraidīja pieteicēju un trešo personu prasījumus par kaitējuma atlīdzināšanu.

[4] Ventspils pilsētas dome par Administratīvās rajona tiesas 2006.gada 14.jūlija spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību, pārsūdzot spriedumu daļā, ar kuru Ventspils pilsētas domei uzdots 30 dienu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas izdot administratīvo aktu par ēkas Lidotāju ielā 22, Ventspilī, nodošanu privatizācijai.

Apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2006.gada 14.jūlija spriedumu iesniedza arī pieteicēji un trešās personas, pārsūdzot spriedumu daļā, ar kuru noraidīti prasījumi par morālā kaitējuma atlīdzināšanu.

[5] Izskatot lietu apelācijas kārtībā, Administratīvā apgabaltiesa ar 2007.gada 12.novembra spriedumu pieteikumu apmierināja daļēji:

1) uzlika pienākumu Ventspils pilsētas pašvaldībai atlīdzināt morālo kaitējumu 1000 latu apmērā katram pieteicējam;

2) uzlika pienākumu Ventspils pilsētas pašvaldībai atlīdzināt morālo kaitējumu 800 latu apmērā katrai trešajai personai.

Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Ventspils pilsētas dome pārsūdzējusi spriedumu daļā, ar kuru noteikts izdot lēmumu 30 dienu laikā, bet nav pārsūdzējusi spriedumu daļā, ar kuru uzdots šādu lēmumu izdot. Proti, Ventspils pilsētas dome iebilst pret tiesas noteikto lēmuma izdošanas termiņu. Tādējādi apelācijas sūdzība neatbilst apelācijas sūdzības būtībai, jo nesatur iebildumus pret kādu izlemtu prasījumu, bet tikai pret izpildes kārtību.

[5.2] Pieteicēji un trešās personas prasa atlīdzināt morālo kaitējumu katram 3000 latu apmērā. Pieteicēji un trešās personas uzskata, ka kaitējums nodarīts ar Ventspils pilsētas domes 2004.gada 17.maija lēmumu Nr.301, kā arī ar Ventspils pilsētas domes rīcību, nepieņemot un savlaicīgi neizskatot pieteicēju iesniegumus, un nepieņemot lēmumu par ēkas Lidotāju ielā 22, Ventspilī, nodošanu privatizācijai.

[5.3] Ar spēkā stājušos tiesas spriedumu atzīts, ka Ventspils pilsētas domes 2004.gada 17.maija lēmums Nr.301 ir prettiesisks un ka Ventspils pilsētas domes rīcība, liedzot iespēju iesniegt privatizācijas pieteikumus, kā arī savlaicīgi neizskatot pieteicēju 2005.gada 12.oktobra iesniegumus par ēkas Lidotāju ielā 22, Ventspilī, nodošanu privatizācijai, ir prettiesiska.

[5.4] Pieteicēju un trešo personu ieskatā Ventspils pilsētas domes rīcība viņiem radījusi morālo kaitējumu, ko raksturo šādi pārdzīvojumi: pagaidu privatizācijas tiesību atņemšana; cerību zaudēšana; indivīda bezspēcība sistēmas priekšā; patiesībai neatbilstošu ziņu izplatīšana; bailes, pazemojums, bezspēcība un kauna izjūta; fiziskās ciešanas. Minētie apstākļi ir pietiekami, lai atzītu, ka Ventspils pilsētas dome pieteicējiem un trešajām personām ir radījusi morālo kaitējumu – ciešanas Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma izpratnē.

[5.5] Ne pieteicēji, ne trešās personas nav izmantojušas iespēju savas intereses aizstāvēt tiesā jau uzreiz, kad kļuva zināms, ka pašvaldība dzīvokli neļaus privatizēt. Pieteikumu administratīvajā tiesā pieteicēji iesnieguši 2006.gada 9.janvārī, bet trešās personas tikai 2006.gada 25.aprīlī. Līdz ar to pieteicēji un trešās personas savlaicīgi neizmantoja visus likumā paredzētos līdzekļus, lai vērstos pret pašvaldības prettiesisko rīcību, tāpēc pieteicēji un trešās personas vismaz daļēji ir līdzvainojamas aizskāruma savlaicīgā nenovēršanā.

[5.6] Restitūcija konkrētajā gadījumā nav adekvāta Ventspils pilsētas domes ilgstošajai prettiesiskajai rīcībai un ar to nodarītajam kaitējumam. Tāpēc Ventspils pilsētas domei ir jāatlīdzina morālais kaitējums naudā.

[5.7] Pieteicējiem morālais kaitējums ir atlīdzināms 1000 latu apmērā, savukārt trešajām personām nosakāma mazāka atlīdzinājuma summa, ņemot vērā viņu mazāk aktīvo lomu savu tiesību aizsardzībā, proti, 800 latu katram.

[6] Ventspils pilsētas dome par Administratīvās apgabaltiesas 2007.gada 12.novembra spriedumu ir iesniegusi kasācijas sūdzību, lūdzot spriedumu atcelt daļā, ar kuru apmierināts pieteicēju un trešo personu pieteikums daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk norādītajiem argumentiem.

[6.1] Tiesa nav piemērojusi Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmo un ceturto daļu. Tiesa nav izvērtējusi privatizācijas tiesību aizskāruma nozīmīgumu. Proti, Ventspils pilsētas dome pieteicējiem nav traucējusi īstenot viņu tiesības pilnvērtīgi lietot dzīvojamās telpas, turklāt aizskāruma raksturs pieļauj pilnīgu restitūciju. Turklāt tiesības uz īpašumu nav absolūtas, un jāņem arī vērā privatizācijas procesa īpašais statuss pārejas ekonomikas kontekstā.

[6.2] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 74.pants (ar kuru bija pamatots pārsūdzētais Ventspils pilsētas domes lēmums) ilgu laiku nebija viennozīmīgi skaidrs. Tiesības saglabāt pašvaldības īpašumā

tai piederošās dzīvojamās mājas, nodrošinot normatīvajos aktos paredzētos pašvaldības pienākumus dzīvokļu palīdzības sniegšanā, paredzēja šā likuma 74.panta grozījumi, kas tikai vēlāk ar Satversmes tiesas 2006.gada 6.jūnija spriedumu tika atzīti par neatbilstošiem Latvijas Republikas Satversmes 91.pantam. Līdz ar to pašvaldību nevar vainot, ka tā piemērojusi tādas tiesību normas, kuras vēlāk atzītas par spēkā neesošām. Turklāt apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka pašvaldībai nav bijis nolūka pazemot vai radīt citādas ciešanas tās iedzīvotājiem.

[6.3] Tiesa pretēji Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 11.panta trešajai daļai nav izvērtējusi, vai Ventspils pilsētas domes lēmums un faktiskā rīcība pieteicējiem un trešajām personām ir radījusi ar likumu aizsargāto interešu aizskārumu.

[6.4] Tiesa nav izvērtējusi, no kura brīža katram pieteicējam un trešajai personai radās tiesības privatizēt dzīvokli. Tiesa uzlikusi Ventspils pilsētas domei pienākumu atlīdzināt morālo kaitējumu arī personām, kuras nav dzīvokļa īrnieki (*Ņ.B., L.S., R.P., A.U., Ļ.G.*). Turklāt vienādā apmērā atlīdzinājums noteikts personām, kuras dzīvojamo telpu īres līgumu slēgušas atšķirīgos laika posmos, piemēram, 1996.gadā (*V.T., V.B., I.Š.* u.c.) un 2003.gadā (piemēram, *R.Č., S.G.*).

[7] Pieteicēji un trešās personas par Ventspils pilsētas domes kasācijas sūdzību ir iesnieguši paskaidrojumus, norādot, ka tā ir nepamatota un noraidāma.

[8] Tiesas sēdē Ventspils pilsētas domes pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību. Pieteicēja, kā arī pieteicēju un trešo personu pārstāve kasācijas sūdzību neatzina.

Uz tiesas sēdi nebija ieradies Ventspils pilsētas prokuratūras pārstāvis. Ievērojot, ka Ventspils pilsētas prokuratūrai bija pienācīgi paziņots par tiesas sēdi, Senāts atbilstoši Administratīvā procesa likuma 342.pantam nolēma izskatīt lietu bez Ventspils pilsētas prokuratūras pārstāvja piedalīšanās.

Motīvu daļa

[9] Atbilstoši atbildētājas kasācijas sūdzībai Senāta kompetencē šajā lietā ir izvērtēt, vai apgabaltiesa ir noteikusi atbilstīgu atlīdzinājumu pieteicējiem un trešajām personām. Attiecībā uz pieteicēju un trešo personu pamatprasījumiem ir stājies spēkā rajona tiesas spriedums, kurā atbildētājas pārsūdzētā rīcība atzīta par prettiesisku.

[10] Senāts ir izskatījis vairākas lietas, kas saistītas ar Ventspils pilsētas domes rīcību privatizācijas procesā, kad virkne dzīvojamo māju ilgstoši netika nodotas privatizācijai (*sk. 2007.gada 21.jūnija spriedumu lietā Nr.SKA-295/2007, 2008.gada 7.februāra spriedumu lietā Nr.SKA-25/2008, 2008.gada 7.februāra spriedumu lietā Nr.SKA-27/2008, 2008.gada 25.marta spriedumu lietā Nr.SKA-83/2008*).

Atzīstot Ventspils pilsētas domes rīcību par prettiesisku, Senāts lietā Nr.SKA-295/2007 ir norādījis, ka apgabaltiesas piemērotā restitūcija šajā lietā nav bijusi adekvāta Ventspils pilsētas domes ilgstošajai prettiesiskajai rīcībai un ar to pieteicējai nodarītajam kaitējumam. Pamatojot morālā kaitējuma atlīdzinājuma noraidīšanu tikai ar to, ka pieteicējai būs iespēja īstenot dzīvokļa privatizācijas tiesības, Senāta ieskatā apgabaltiesa nebija vispusīgi izvērtējusi visus lietas apstākļus, kā to prasa Administratīvā procesa likuma 103.panta otrā daļa, un nebija noskaidrojusi, vai šajā gadījumā restitūcija ir adekvāta Ventspils pilsētas domes ilgstošajai prettiesiskajai rīcībai un ar to pieteicējai nodarītajam kaitējumam *(sk. sprieduma 13.punktu)*.

Kā Senāts atzinis minētajā lietā, pieteicējam pozitīvs risinājums, uzdodot iestādei izdot labvēlīgu administratīvo aktu, pats par sevi ne vienmēr ir pietiekošs, lai atzītu, ka restitūcija ir notikusi (*turpat*). Izskatot minēto lietu atkārtoti, Senāts atzinis par pamatotu apgabaltiesas noteikto atlīdzinājumu naudā (*sk. sprieduma lietā Nr.SKA-83/2008 13.punktu)*. Arī lietā Nr.SKA-27/2008 Senāts par atbilstīgu atzinis apgabaltiesas noteikto atlīdzinājumu naudā.

[11] Izskatāmajā lietā apgabaltiesa ir konstatējusi kaitējumu un, pamatojoties uz Senāta spriedumā lietā Nr.SKA-295/2007 izteiktajām atziņām, visiem pieteicējiem noteikusi atlīdzinājumu 1000 latus un visām trešajām personām noteikusi atlīdzinājumu 800 latus. Apgabaltiesa savu secinājumu par morālā kaitējuma esamību ir izdarījusi vispārinātā veidā. Proti, nav izvērtēts, vai faktiskie apstākļi attiecībā uz visiem pieteicējiem un trešajām personām ir salīdzināmi, lai varētu visiem pieteicējiem un trešajām personām noteikt attiecīgi vienādu atlīdzinājumu.

Tomēr, kā kasācijas sūdzībā norādījusi atbildētāja, visi pieteicēji un trešās personas neatrodas salīdzināmos apstākļos. Tāpēc nevar uzskatīt, ka visiem pieteicējiem savstarpēji nosakāms vienāds atlīdzinājums un arī visām trešajām personām savstarpēji nosakāms vienāds atlīdzinājums. Proti, kā norādīts kasācijas sūdzībā, *Ņ.B., L.S., R.P., A.U., Ļ.G.* neesot dzīvokļu īrnieki. Saskaņā ar atbildētājas apgalvoto, arī īres līgumi slēgti dažādos laika posmos. Piemēram, *V.T., V.B., I.Š.* īres līgumu slēgusi 1996.gadā, bet *R.Č.* un *S.G.* 2003.gadā.

Kā atzīst Senāts, atbildētājas arguments, ka daži pieteicēji un trešās personas nav dzīvokļu īrnieki, pats par sevi nav pamats, lai liegtu šīm personām tiesības uz atlīdzinājumu. Jo, kā paredz likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju" 13.panta pirmā daļa, ikvienu dzīvokli, par kura lietošanu noslēgts dzīvojamās telpas īres līgums, piedāvā privatizēt šā dzīvokļa īrniekam un viņa ģimenes locekļiem. Ja tiesa konstatē, ka šīs personas ir īrnieku ģimenes locekļi un arī tām ir nodarīts kaitējums ar domes prettiesisko rīcību, atlīdzinājuma noteikšanai šajā lietā ir pamats.

Tomēr, ņemot vērā, ka apgabaltiesas spriedumā nav diferencēti vērtēti apstākļi kaitējuma un tā apmēra noteikšanai attiecībā pret katru pieteicēju un trešo personu, Senāts atzīst šo kasācijas sūdzības argumentu par pamatotu. Morālais kaitējums ir katras personas personiski pārdzīvojumi, kuru atlīdzināšanai tiesai ir jāveic individuāls novērtējams. Apstāklis, ka Ventspils pilsētas dome ir prettiesiski kavējusies ar mājas Lidotāju ielā 22, Ventspilī, privatizāciju, pats par sevi nerada pamatu visiem mājas pašreizējiem iedzīvotājiem noteikt vienādu atlīdzinājumu. Šāds rezultāts nav izslēgts, bet tas ir iespējams, konstatējot, ka šīs personas atrodas salīdzināmos apstākļos.

[12] Ievērojot minēto, atzīstams, ka apgabaltiesa nav objektīvi noskaidrojusi lietas izspriešanā būtiskus apstākļus un nav tiem devusi atbilstošu juridisku vērtējumu, tādējādi pārkāpjot Administratīvā procesa likuma 103.panta otro daļu. Tā kā šim procesuālajam pārkāpumam var būt ietekme uz lietas iznākumu, apgabaltiesas spriedums ir atceļams. Pārējo kasācijas sūdzības argumentu vērtēšanai nav nozīmes.

Lai gan kasācijas sūdzībā minēta daļa no pieteicējiem un trešajām personām, kas neatrodas salīdzināmos apstākļos ar tām personām, kuras, kā konstatējusi apgabaltiesa, kopš 1999.gada centušās iesniegt pieteikumu par dzīvokļa privatizāciju, Senāts atzīst, ka apgabaltiesas spriedums ir atceļams pilnībā, lai, atkārtoti skatot lietu, tiesa varētu pilnvērtīgi un objektīvi novērtēt visus apstākļus un noteikt atbilstošu atlīdzinājumu katram pieteicējam un trešajai personai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 351.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2007.gada 12.novembra spriedumu daļā, ar kuru apmierināts pieteicēju un trešo personu pieteikums daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu. Lietu šajā daļā nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	*(paraksts)*	D.Mita
Senatore	*(paraksts)*	V.Krūmiņa
Senatore	*(paraksts)*	R.Vīduša

NORAKSTS PAREIZS

Senatore D.Mita

Rīgā 2008.gada 15.maijā